

Forsvaret
Forsvarsstaben
Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Sendes kun per e-post til forsvaret@mil.no

Bergen, 15. september 2016

HØRING – FORSKRIFT OM ENDRINGER I FORSKRIFT AV 30. AUGUST 2010 NR 1510 OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER INNEN SJØFORSVARET

1 Innledning

Sjømat Norge er en av landsforeningene i NHO og våre medlemsbedrifter er norske sjømatprodusenter og andre bedrifter som har tilknytning til sjøbasert matproduksjon. Hordaland er et av de fylkene i landet som har sterke interesser knyttet til havet, og sjøarealene våre har til alle tider gitt livsgrunnlag og næringsgrunnlag for kystfolket.

Blom Fiskeoppdrett AS er medlemsbedrift i Sjømat Norge og har siden 1995 drevet fiskeoppdrettsvirksomhet på lokalitet 10080 Laksevika i Meland kommune. Lokaliteten ligger midt inne i forbudsområdet «Heggerneset», som ble innført med virkning fra 1. januar 2011 jf. gjeldende forskrift om militære forbudsområder innen sjøforsvaret.

Vi viser til høringsbrev fra Forsvarsstaben datert 4. juli 2016 med utkast til endringer i ovennevnte forskrift med høringsfrist 5. oktober 2016 og har følgende merknader til høringsbrevet, forslaget til endringer og gjeldende forskrift:

2 Saksbehandlingen

Vi reagerer for det første på at Blom Fiskeoppdrett AS ikke er omfattet av listen over adressater for høringsbrevet. Det kan ikke være tvil om at Blom Fiskeoppdrett AS er en berørt interessent som skal høres, jfr forvaltningsloven § 37. Forsvaret er vel kjent med at Blom Fiskeoppdrett AS driver virksomhet i området og at Blom Fiskeoppdrett AS ved stevning av 4. mai 2016 fremmet søksmål mot Staten ved Forsvarsdepartementet med krav om fastsettelsesdom knyttet til rekkevidden av gjeldende forskrift om militære forbudsområder. Videre reagerer vi på at høringsbrevet, forslaget og det eventuelle forutgående arbeidet dette bygger på, ikke kan være utredet i tråd med utredningsforskriften.

Forskriftsreguleringen reiser prinsipielle, rettslige spørsmål om hjemmelsgrunnlag og forholdet til Plan- og bygningsloven og Akvakulturloven samt trolig en rekke andre lover, uten at dette overhodet er problematisert verken i høringsbrevet av 4. juli 2016 eller ved innføringen av gjeldende forskrift.

Uavhengig av hvilke materielle konklusjoner det er forsvarlig å forfekte er det urovekkende at inngripende forskrifter både vedtas og foreslås utvidet uten at det foretas tilfredsstillende utredning av slike prinsipielle spørsmål.

Forslaget legger opp til å utvide forbudsområdet knyttet til Heggerneset, jf ny § 4 punkt 10. Foruten sjøarealet og virksomheten til Blom Fiskeoppdrett AS, vil forbudsområdet omfatte alle som befinner seg i området på land og på/i sjø, herunder boliger, fritidsboliger, båtfester, andre landbaserte virksomheter, rekreasjonsområder med videre.

Forslaget fastsetter at for alle som ikke har «*fått tillatelse fra Sjef Forsvarets operative hovedkvarter*» er det adgang forbudt til området. Forsvarsstaben er vel kjent med at Blom Fiskeoppdrett AS driver virksomhet i området, uten at det er utredet hvilke økonomiske og administrative konsekvenser dette vil få. Forholdene er ikke engang nevnt i høringsbrevet.

3 Materielle forhold

Vi er av den oppfatning at Forsvaret mangler hjemmel til å etablere et forbudsområde i Herdlefjorden med de rettsvirkninger som Forsvaret innfortolker i gjeldende forskrift og endringene foreslått i høringsbrevet.

Etter forsvarets egne utsagn er begrunnelsen for forbudsområdet behov for testing av og øvelser med marinefartøy.

På side 2 i høringsbrevet datert 22. mars 2010, i forkant av gjeldende forskrift, fremgår følgende:

«Området Herdla utvides markant. Dette skyldes utplassering av sensorer på bunn, samt øvingsminefelt nordøst av målestasjonen (Herdlaflaket). Områdene Heggerneset og Hasselvika opprettes som nye militære forbudsområder. Ved Heggerneset drifter Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO) en akustisk målestasjon som også benyttes av NATO. Det er behov for å opprette forbudsområder på begge disse steder.»

I høringsbrevet av 4. juli 2016 fremgår videre følgende begrunnelse for endringsforslaget på side 4:

«Eksisterende grense ligger for tett inntil målestasjonen, slik at aktiviteter i ytterkant av grensene vil virke veldig forstyrrende på målingene. Det er av avgjørende betydning for Sjøforsvaret taktiske utnyttelse av egne våpenplattformer at det er så lite forstyrrelser ved målingene som mulig. I tillegg er det nødvendig å sikre at eventuelle forankringer av havbruksanlegg ikke vil ligge for nært måleinnretningen. Dette vil også vanskeliggjøre navigasjon og målestasjonen vil da ikke kunne benyttes optimalt etter sin hensikt. Det bemerkes også at stasjonen i utstrakt grad benyttes av øvrige NATO-nasjoner, som også er tilsvarende avhengig av optimale akustiske målinger. Foreslåtte endringer er basert på akustiske beregningsmodeller for å finne nødvendig minimumsavstand for at støynivået fra aktivitet utenfor forbudsområdet ikke skal virke ødeleggende for aktiviteten på målestasjonen.»

Vi forstår viktigheten av forsvarets behov for målestasjoner og annen virksomhet både på land og i sjø, men vi mener også at det er fullt ut mulig for Forsvaret å samarbeide med berørte parter i det sivile samfunnet og samordne sin virksomhet med andre viktige samfunnsinteresser. Forsvaret kan heller ikke fritta seg selv for å følge lover og forordninger som gjelder i Norge og bør som viktig samfunnsaktør bestrebe seg på god sameksistens med samfunnet for øvrig.

Så langt vi kan se har Forsvaret ikke ervervet nødvendige bruksrettigheter til det aktuelle arealet på land og i fjorden som omfattes av forbudsområdet. Etablering av forbudsområde gir ikke slike bruksrettigheter. Det fremstår også som klart at Forsvarets arealbruk i Herdlefjorden ikke har vært undergitt den saksbehandling som plan- og bygningsloven forskriver, herunder konsekvensutredning.

Til det siste skulle det være tilstrekkelig å vise til at Meland kommune ikke var adressat for høringsbrevet av 22. mars 2010 og heller ikke var kjent med etableringen av gjeldende forbudsområde før etter at forskriften hadde trådt i kraft.

Etablering av et forbudsområde i medhold av sikkerhetsloven § 18 a kan med andre ord ikke benyttes som et mer lettvinnt alternativ til å følge plan- og bygningslovens regler for etablering av øvingsområder.

Vi kan dermed ikke se at Forsvaret har lovhjemmel til å opprettholde gjeldende forskrift eller gjennomføre de foreslåtte forskriftsendringer med den begrunnelse for arealbruken som Forsvaret har gjort gjeldende. Under enhver omstendighet kan vi ikke se at tilstedeværelsen av Blom Fiskeoppdrett AS sin oppdrettslokalitet utgjør sikkerhetstruende virksomhet i sikkerhetslovens forstand.

I alle tilfeller må det kreves klar lovhjemmel gitt av Stortinget for å kunne gripe inn overfor næringsvirksomheter og befolkningen for øvrig på den måten som både dagens forskrift, slik den tolkes og praktiseres av Forsvaret, og de foreslåtte endringene legger opp til. Sikkerhetsloven § 18 a gir ingen slik klar lovhjemmel, og historikken til sikkerhetsloven § 18 a viser at hensikten var en helt annen enn den Forsvaret i dag bruker som begrunnelse for forbudsområdene.

4 Konklusjon

Vi anmoder Forsvarsstaben om å reversere etableringen av forbudsområde «Heggerneset» og om å for fremtiden følge reglene i plan- og bygningsloven ved behov for avsetting av areal til øving med og/ eller testing av fartøy.

Vi viser ellers til høringsbrev fra Blom Fiskeoppdrett AS datert 6. september 2016

Med hilsen
Sjømat Norge

Hans Inge Algrøy
Regionsjef

Kopi til :
Blom Fiskeoppdrett AS
Meland Kommune
Fylkesmannen i Hordaland